

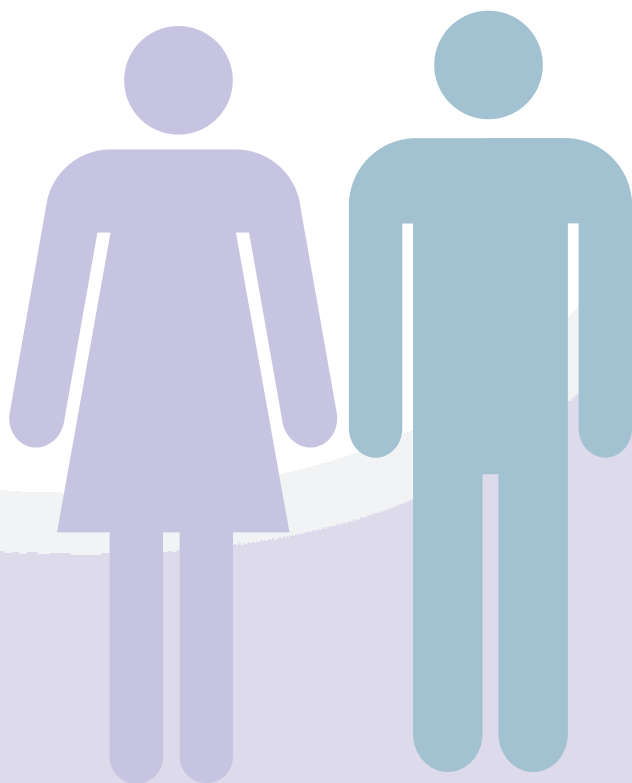

This project is funded by the European Union
Projekat finansira Evropska unija

RODNA

RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

PROGRAM I MATERIJAL ZA OBUKU

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU
PROGRAM I MATERIJAL ZA OBUKU

Olivera Vuković (urednica)
Rodna ravnopravnost na lokalnom nivou

Izdavači

SeConS – Grupa za razvojnu inicijativu
Razvojna agencija EDA

Autori

Marija Babović
Olivera Vuković
Ivana Subotički
Jelena Prohaska
Goran Janković

Dizajn

Dosije studio

Štampa

Dosije studio, Beograd

ISBN 978-86-89515-01-5

Tiraž 200

**RODNA RAVNOPRAVNOST
NA LOKALNOM NIVOU
PROGRAM I MATERIJAL ZA OBUKU**

Ova publikacija je nastala uz podršku Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključivo odgovornost SeConS – Grupe za razvojnu inicijativu, Udruženja VESTA, Razvojne agencije EDA, Ženske akcije i Forum Syd-a i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Sadržaj

1. Uvod.....	7
2. Program obuke	9
3. Materijal za obuku	15

Uvod

Ovaj program i materijal za obuku su priredile stručnjakinje nevladine organizacije *SeConS – Grupa za razvojnu inicijativu* u okviru projekta „Osnaživanje građanskog društva za politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou u zemljama Zapadnog Balkana“, uz finansijsku podršku Evropske unije. Program i materijal za obuku sačinjen je u saradnji sa *Razvojnou agencijom EDA* iz Republike Srpske, *Udruženjem VESTA* iz Federacije Bosne i Hercegovine, nevladinom organizacijom *Ženska Akcija* iz Crne Gore i organizacijom *Forum Syd* iz Švedske.

Partnerske organizacije su uz podršku gender mehanizama zemalja učesnica pripremile i prilagodile ovaj program i materijal za obuku specifičnostima i lokalnom kontekstu zemalja učesnica.

Program i materijal je proizveden kao dio alata za osnaživanje organizacija civilnog društva (OCD) kako bi postale uticajnije akteri u razvoju lokalnih politika za rodnu ravnopravnost i dale kvalitetniji neposredan doprinos unapređivanju rodne ravnopravnosti u svojim lokalnim zajednicama, u skladu sa europskim standardima.

Pored OCD, drugi lokalni akteri, donosioci odluka, predstavnici relevantnih institucija, ali i šira zainteresirana javnost, također, mogu koristiti ovaj materijal. Sačinjen je tako da obuhvata materijal za trodnevnu obuku u kome su predstavljeni ključni koncepti, problemi, stanje i mjere za praćenje integriranja lokalnih politika za rodnu ravnopravnost. Paket alata pored programa i materijala za obuku sadrži i priručnik za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou.

PROGRAM OBUKE

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

PRVI DAN

30 minuta	Uvodna sesija
90 minuta	<p>Sesija 1: Osnovni pojmovi: Spol, rod i integrisanje rodne perspektive</p> <p>Vježba: „Prednosti i mane biti žensko i muško“ – lična iskustva žena i muškaraca</p> <p>Grupa 1: Identifikovati na flip chart listu najvažnijih prednosti biti ženom u našem društvu.</p> <p>Grupa 2: Identifikovati na flip chart listu najvažnijih prednosti biti muškarcem u našem društvu.</p> <p>Grupa 3: Identifikovati na flip chart listu najvažnijih nedostataka biti ženom u našem društvu.</p> <p>Grupa 4: Identifikovati na flip chart listu najvažnijih nedostataka biti muškarcem u našem društvu.</p> <p>Prezentacija: Spol, rod i integriranje rodne perspektive</p>
	<i>Pauza za kafu</i>
90 minuta	<p>Sesija 2: Obaveze i mogućnosti za unapređenje RR – uloga lokalnog nivoa u nacionalnom i međunarodnom kontekstu</p> <p>Prezentacija: Okvir za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou u kontekstu nacionalnih i međunarodnih politika i institucionalnih mehanizama</p> <p>Diskusija: Značaj i uloga lokalne samouprave u razvoju politike RR</p>
	<i>Pauza za ručak</i>
90 minuta	<p>Sesija 3: Najvažniji aspekti rodnih nejednakosti u uporednom okviru (lokalna zajednica, država, međunarodni kontekst)</p> <p>Prezentacija: Rodne nejednakosti u komparativnoj perspektivi</p>

DRUGI DAN

30 minuta	Sumiranje prethodnog dana
90 minuta	Sesija 4: Praćenje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou Prezentacija: Značaj praćenja RR u lokalnoj zajednici i prikaz metodologije Vježba: Izvještaj u sjeni na osnovu indikatora Prezentacija: Dopunjena slika o rodnom nejednakostima u lokalnoj zajednici
	<i>Pauza za kafu</i>
90 minuta	Sesija 5: Integrisanje RR u lokalne politike i institucije Prezentacija: Značaj integrisanja RR u lokalne politike i institucije i mogući mehanizmi Vježba: Procjena politika (jednog cilja i mjere) kroz rodnu perspektivu
	<i>Pauza za ručak</i>
90 minuta	Sesija 5 – nastavak: Predstavljanje rezultata vježbe Sesija 6: Uloga OCD u unapređivanju integrisanosti rodne perspektive u lokalne institucije i politike Diskusija: Mogući oblici djelovanja OCD

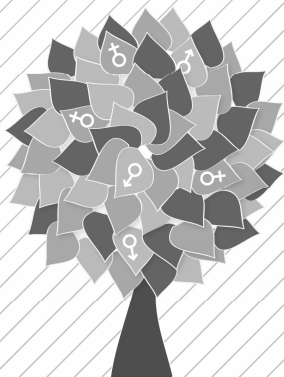
TREĆI DAN

30 minuta	Sumiranje prethodnog dana
90 minuta	Sesija 7: Zagovaranje kao oblik djelovanja OCD u unapređivanju integriteta rodne perspektive u lokalne institucije i politike Vježba: Izrada plana zagovaranja – podijeljeni po organizacijama
	<i>Pauza za kafu</i>
90 minuta	Sesija 7 – nastavak: Predstavljanje plana zagovaranja i diskusija
30 minuta	<i>Evaluacija i zatvaranje obuke</i>

MATERIJAL ZA OBUKU

**RODNA RAVNOPRAVNOST
NA LOKALNOM NIVOU**

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

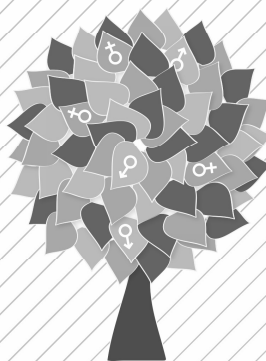
STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

TRENING – RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

DAN 1

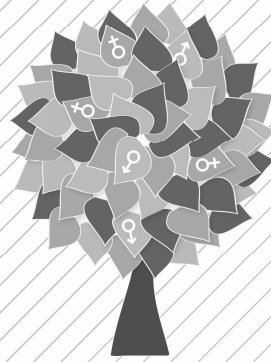

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

UVODNA SESIJA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNOVNI CILJEVI OBUKE

- Jačanje kapaciteta NVO za razvoj politika RR na lokalnom nivou
- Jačanje kapaciteta NVO za rad sa lokalnim samoupravama na razvoju politika RR

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

SPECIFIČNI CILJEVI OBUKE

- Razumijevanje osnovnih pojmova kao što su rod, pol, rodna ravnopravnost i sposobnost njihove adekvatne primjene u radu;
- Upoznavanje sa normativno-pravnim i institucionalnim okvirom za rodnu ravnopravnost;
- Sposobnost da se prepoznaju ključni aspekti rodnih nejednakosti;
- Razumijevanje integrisanosti rodne perspektive u institucije i politike;
- Upoznavanje sa obavezama i mogućnostima lokalnih samouprava u pogledu integrisanja rodne ravnopravnosti u institucije i politike;
- Upoznavanje sa praktičnim alatima za praćenje, izvještavanje, zagovaranje, lobiranje, integrisanje rodne perspektive u projekte svoje organizacije;
- Sposobnost da se u skladu sa novim saznanjima o rodnoj ravnopravnosti sagledaju na nov način strateški pravci djelovanja svojih organizacija.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 1: POL, ROD I INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

VEŽBA: „PREDNOSTI I MANE BITI ŽENSKO I MUŠKO“

Grupa 1: Identifikovati na flip chart listu najvažnijih prednosti biti ženom u našem društvu.

Grupa 2: Identifikovati na flip chart listu najvažnijih prednosti biti muškarcem u našem društvu.

Grupa 3: Identifikovati na flip chart listu najvažnijih nedostataka biti ženom u našem društvu.

Grupa 4: Identifikovati na flip chart listu najvažnijih nedostataka biti muškarcem u našem društvu.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNOVNI POJMOVI

Pol ukazuje na biološke razlike između žena i muškaraca, dok **rod** ukazuje na društveno-kulturno uslovljene razlike između žena i muškaraca koje se ispoljavaju u ulogama koje obavljaju ili u karakteristikama koje se percipiraju kao „ženske“ ili „muške“, a koje se usvajaju socijalizacijom.

Rodni identitet predstavlja subjektivno iskustvo žena i muškaraca o svom rodu. On ukazuje na poistovjećivanje osobe sa datim rodom, na osjećanje pripadnosti datom rodu.

Rodne uloge su skup aktivnosti, oblika ponašanja i obaveza koje su pripisane ženama i muškarcima na osnovu roda, a u skladu sa prihvaćenim normama, vrijednostima i očekivanjima koje su društveno-kulturno uslovljene.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POL, ROD I DRUGI SRODNI POJMOVI

Rodni odnosi predstavljaju društvene odnose između pripadnika rodova utemeljene u odnosima moći, vrijednostima i normama o „primjerenim“ ulogama koje se očekuje da u datom društveno-istorijskom kontekstu obavljaju.

Rodni režim predstavlja poredak relativno trajnih i strukturiranih odnosa između rodova koji se oblikuju i održavaju u okviru institucija, organizacija, zajednica i grupa, i koji su vidljivi kako na nivou diskursa, tako i na nivou praksi.

Rodna diskriminacija predstavlja nejednak tretman, odnosno isključivanje ili uskraćivanje na osnovu rodne pripadnosti. Rodna diskriminacija može biti **direktna** (kada se neposredno diskriminiše osoba na osnovu pripadnosti određenom polu ili na osnovu rodnog identiteta) ili **indirektna** (kada se postavljaju zahtjevi, kriterijumi, pravila koja idu na štetu pripadnika/ca jednog pola ili rodnog identiteta).

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POL, ROD I DRUGI SRODNI POJMOVI

Rodne nejednakosti su one nejednakosti koje su zasnovane na rodnoj pripadnosti, a koje se mogu ispoljiti kroz nejednake položaje, uloge i odgovornosti, nejednak pristup resursima ili nejednaku raspodjelu.

Rodna ravnopravnost pretpostavlja da u jednom društvu, zajednici ili organizaciji postoje jednake mogućnosti za žene, muškarce i osobe drugačijih rodnih identiteta da doprinesu kulturnom, političkom, ekonomskom i socijalnom napretku, kao i da imaju jednake mogućnosti da uživaju sve koristi i dobrobiti od napretka jedne zajednice.

Rodna jednakost, za razliku od rodne ravnopravnosti, sadrži značenje socijalne pravde, ukazuje na pravičnost koju je potrebno postići priznanjem da žene i muškarci imaju različite potrebe, iskustva i moć. Pristup rodne jednakosti naglašava da je potrebno priznati ove razlike i na njih odgovoriti na način koji vodi jednakim ishodima

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POL, ROD I DRUGI SRODNI POJMOVI

Rodna ravnopravnost ima **višestruka značenja**:

- Žene i muškarci imaju jednaka prava u odnosu na raspodjelu resursa, dobiti i pristup uslugama ili drugim resursima.
- Interesi, potrebe i prioriteti oba pola se jednako uzimaju u obzir prilikom formulisanja politika i oblikovanja društvenih uslova.
- Rodna ravnopravnost se smatra ljudskim pravom.
- Rodna ravnopravnost se odnosi i na žene i na muškarce – to nije „ženski problem“, već pogađa jednako muškarce koliko i žene.
- Rodna ravnopravnost ne znači da su žene i muškarci *isti*, već da imaju jednake šanse, prava i da vrijede **jednako**.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE

Koncept **integrisanja rodne perspektive** (*gender mainstreaming*) podrazumijeva da se rodna perspektiva mora integrisati u sve javne institucije, mehanizme političkog odlučivanja, statistike i politike, sa ciljem ostvarivanja rodne ravnopravnosti. Dakle, rodna ravnopravnost je politički cilj, a IRP političko sredstvo da se taj cilj ostvari.

„Integrisanje rodne perspektive (gender mainstreaming) je (re)organizacija, unapređenje, razvoj i evaluacija političkih procesa na način koji integriše principe rodne ravnopravnosti u sve politike, na svim nivoima i u svim fazama, od strane aktera koji su uključeni u političko odlučivanje.“

(Evropska komisija, 1996)

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE

Pristup usmjeren na žene

U centru pažnje su žene

Problem je isključivanje žena

Cilj je efikasniji i efektivniji razvoj

Rješenje je integrirati žene u postojeće strukture

Strategije: Samo kroz projekte usmjerene na žene sa ciljem povećanja produktivnosti žena, prihoda i sposobnosti da upravljaju domaćinstvom

Pristup usmjeren na rodne odnose

U centru pažnje su odnosi između žena i muškaraca

Problem su nejednaki odnosi koji sprječavaju pravičan razvoj i punu participaciju žena i muškaraca

Cilj je pravični razvoj u kome žene i muškarci dijele odlučivanje, moć, šanse i resurse

Rješenje je transformirati nejednake odnose i strukture, osnažiti deprivilegovane

Strategije: Identifikovati i odgovoriti na praktične i strateške potrebe žena i muškaraca kako bi se unaprijedili njihovi životni uslovi

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE

Najvažniji principi integrisanja rodne perspektive (IRP) u institucije vlasti i politike:

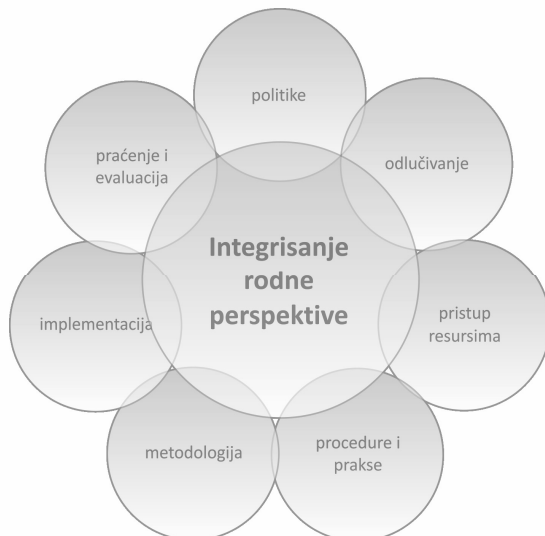
- Sistemski pristup
- Vodi održivom razvoju usmjerenom na ljude
- Praćenje rodni odnosa je od suštinskog značaja
- Rodna analiza je ključna u svim oblastima aktivnosti i njene rezultate treba uzeti u obzir pri rješavanju problema
- Rodna perspektiva inkorporirana u svim aktivnostima
- Politička volja mora biti iskazana i kroz institucionalnu, ali i finansijsku podršku
- Rodno osjetljivo budžetiranje
- Uključivanje žena u odlučivanje

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

KLJUČNE OBLASTI INTEGRISANJA RODNE PERSPEKTIVE

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

KLJUČNE OBLASTI INTEGRISANJA RODNE PERSPEKTIVE

Da bi se rodna perspektiva mogla integrisati u institucije i politike:

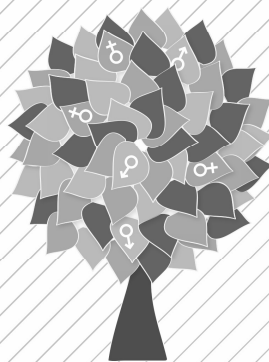
1. Ona mora biti prisutna **u svim komponentama procesa odlučivanja i sprovođenja politika.**
2. Žene i muškarci treba da imaju **jednako učešće u formulisanju politika i mjera.**
3. Mjere treba da budu zasnovane u kvalitetnim uvidima u stanje, što znači da se ono mora pratiti na **rodno osjetljiv način.**
4. U implementaciji politika i mjera treba voditi računa o tome da se finansijska sredstva i drugi **resursi** dodjeljuju tako da omoguće realizaciju aktivnosti koje treba da izazovu promjene u pravcu **veće rodne ravnopravnosti.**
5. **Praćenje** mjera i politika treba da se sprovodi **redovno**, te da se na osnovu toga ocijeni u kojoj mjeri se one efikasno sprovode i kakvi su njihovi efekti za rodnu ravnopravnost.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 2: OBAVEZE I MOGUĆNOSTI ZA UNAPREĐENJE RR - ULOGA LOKALNOG NIVOVA U DRŽAVNOM I MEĐUNARODNOM KONTEKSTU

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OKVIR ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Politike rodne ravnopravnosti na:

- Lokalnom nivou
- Državnom i entitetskom nivou
- Međunarodnom nivou

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

Integrisanje rodne ravnopravnosti u institucionalni okvir i politike lokalne vlasti predstavlja **zakonski definisanu obavezu lokalnih samouprava**, ali i jedan od strateških prioriteta prepoznatih na centralnom nivou vlasti.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

Član 24. Zakona o ravnopravnosti polova u BiH

(1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravna lica sa javnim ovlaštenjima. Pravna lica u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su preduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- a) donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti polova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
- b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost polova;
- c) provođenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;
- d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po polu;

(2) Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti polova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:

- a) analizu stanja polova u određenoj oblasti;
- b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost polova;
- c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti polova u određenoj oblasti.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

Član 24. Zakona o ravnopravnosti polova u BiH

(3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost polova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini, koordinisati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti polova.

(4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost polova iz stava (2) ovog člana radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

Izborni zakon u BiH (član 4.19, stav 4) propisuje da "Svaka kandidatska lista uključuje kandidate muškog i ženskog pola. Kandidati pola koji je manje zastupljen raspoređuju se na kandidatskoj listi na sljedeći način: najmanje jedan (1) kandidat manje zastupljenog pola među prvima dva (2) kandidata, dva (2) kandidata manje zastupljenog pola među prvih pet (5) kandidata i tri (3) kandidata manje zastupljenog pola među prvih osam (8) kandidata, itd. Broj kandidata manje zastupljenog pola mora biti najmanje jednak ukupnom broju kandidata na listi podijeljenom sa tri (3), zaokruženim na prvi viši cijeli broj."

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST U INSTITUCIJAMA

Institucije:

- U Narodnoj skupštini Republike Srpske djeluje Odbor za jednake mogućnosti.
- U okviru Vlade Republike Srpske imenovane su osobe za rodnu ravnopravnost u svakom ministarstvu.
- Kao stručna služba Vlade Republike Srpske djeluje Gender centar – Centar za jednakost i ravnopravnost polova Republike Srpske.
- U većini opštinskih skupština kao i pri kabinetima načelnika / načelnica formirane su komisije za RR. U toku je proces prilagođavanja opisa radnih mjesta i organizacionih rješenja na lokalnom nivou u skladu sa zahtjevima implementacije principa rodne ravnopravnosti.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST U USTAVIMA U BIH

Ustav Republike Srpske posvećuje svoj drugi odjeljak ljudskim pravima i slobodama (članovi 10-49) - ženama je formalnopravno zajamčena ravnopravnost i jednaka mogućnost da biraju i da budu birane, bez diskriminacije, po bilo kom osnovu ili statusu, da ravnopravno učestvuju u svim sferama društva, u predstavničkim organima i tijelima na svim nivoima i mjestima upravljanja, odlučivanja i rada u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti, kao i u drugim organima i tijelima na koja se dolazi putem izbora, imenovanja ili postavljenja.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST U ZAKONIMA I JAVNIM POLITIKAMA BIH

- Zakon o ravnopravnosti polova –prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH br. 32/10) je usvojen 2003. godine i predstavlja najvažniji instrument za razvijanje svijesti o pitanjima ravnopravnosti polova i uvođenje principa ravnopravnosti polova u javne politike i propise; Zakon u svim aspektima prati odredbe UN Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena.
- Gender akcioni plan (GAP): najvažniji strateški dokument za direktno uključivanje rodne ravnopravnosti u sve sfere javnog i privatnog života.
- Savjet ministara BiH je usvojio Akcioni plan za implementaciju UN Rezolucije 1325 “Žene, mir i sigurnost” u BiH, 27.07.2010. godine (“Službeni glasnik BiH” br. 92/10)
- Strategija prevencije i borbe protiv nasilja u porodici za BiH za period 2009-2011. godine (“Službeni glasnik BiH” br. 70/09) usvojena je od strane Savjeta ministara BiH i odobrena je od strane Parlamentarne skupštine BiH. Saglasnost za usvajanje Strategije dale su vlade entiteta.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST U ZAKONIMA I JAVNIM POLITIKAMA REPUBLIKE SRPSKE

- Entitetski zakoni u procesu usklađivanja sa Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH (najvažnije oblasti po Zakonu).
- Strategija za borbu protiv nasilja u porodici u Republici Srpskoj do 2013. godine.
- Akcioni plan za unapređenje položaja žena na selu u Republici Srpskoj do 2015. godine.
- Ekonomska politika Republike Srpske.
- Strateški plan ruralnog razvoja Republike Srpske do 2015.
- Strategija zapošljavanja Republike Srpske do 2014.
- Strategija unapređenja položaja porodica u Republici Srpskoj.
- Strategija razvoja malih i srednjih preduzeća u Republici Srpskoj.
- Strategija lokalne samouprave Republike Srpske.
- Strategija obuke na lokalnom nivou vlasti Republike Srpske.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

1979 – Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena usvojena na Generalnoj skupštini UN.

Konvencija obezbjeđuje osnovu za ostvarivanje rodne ravnopravnosti time što zagovara jednak pristup i jednake šanse u političkom i javnom životu, uključujući i pravo glasa, obrazovanje, zdravlje i zaposlenost.

Države potpisnice se obavezuju da će preduzeti odgovarajuće mjere uključujući i **zakone i posebne privremene mjere**, tako da omoguće ostvarivanje prava i osnovnih sloboda žena.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

1995 - Četvrta svjetska konferencija o ženama u Pekingu. Vlade zemalja i Ujedinjene Nacije su se obavezali na međunarodne norme i standarde jednakosti između muškaraca i žena, takođe obavezali su se i na integrisanje rodne perspektive u svojim politikama i programima.

Pekinška deklaracija i platforma za akciju usvojene su 15. septembra 1995. Usvajanjem platforme za akciju, međunarodna zajednica se obavezala da radi na unapređenju položaja žena, osnivanju mehanizama za promovisanje ženskih prava i razvijanju instrumenata i alata kao odgovora na ove probleme.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

- **1996 – EU se zvanično obavezuje na gender mainstreaming** - "Uključivanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce u politike i aktivnosti svih zajednica ". Objavljuje *Prvi godišnji izveštaj o "Ravnopravnosti žena i muškaraca u EU"*
- **1997 – Evropska komisija imenuje kancelarije za gender mainstreaming**
- **2006 – Plan za ostvarenje jednakosti između žena i muškaraca (2006-2010)** ističe 6 prioriternih oblasti: jednaka ekonomska nezavisnost žena i muškaraca, usaglašavanje privatnog i profesionalnog života, jednaka zastupljenost u donošenju odluka, iskorjenjavanje svih oblika rodno zasnovanog nasilja, uklanjanje rodnih stereotipa i promocija rodne ravnopravnosti u zemljama Trećeg svijeta.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

2006 - Evropska povelja o jednakosti žena i muškaraca u lokalnoj zajednici.

„Bez ravnopravnosti u političkom, ekonomskom i bilo kom drugom obliku odlučivanja, ne postoji mogućnost da rodna ravnopravnost bude integrisana u kreiranje politika vlade. Bez aktivnog učešća žena u procesu izgradnje našeg društva kao modernog, evropski profilisanog i demokratskog, nije moguće ostvarivanje demokratije, ravnopravnosti i napretka društva“

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

2007 – *Evropski institut za rodnu ravnopravnost*

Osnovni zadaci instituta su:

- Prikupljanje i analiza podataka o pitanjima rodne ravnopravnosti;
- Razvoj metodoloških oruđa, posebno za integrisanje rodne dimenzije u sve oblasti politika;
- Olakšavanje razmjene najboljih praksi i dijaloga između različitih zainteresovanih strana;
- Podizanje svijesti EU građana i građanki o pitanjima rodne ravnopravnosti.

<http://www.eige.europa.eu/>

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

2010 - *Strategija EU za jednakost između žena i muškaraca* (2010-2015).

Pet prioriternih oblasti:

- jednaka ekonomska nezavisnost za žene i muškarce,
- jednaka plata za rad jednake vrednosti,
- rodna ravnopravnost u odlučivanju,
- dostojanstvo, integritet i kraj rodno zasnovanog nasilja,
- i ravnopravnost polova u spoljnim akcijama EU.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

DISKUSIJA: ZNAČAJ I ULOGA LOKALNE SAMOUPRAVE U RAZVOJU POLITIKE RR

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 3: RODNE NEJEDNAKOSTI U KOMPARATIVNOJ PERSPEKTIVI

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE NEJEDNAKOSTI

U osnovi rodnih nejednakosti najčešće se nalazi nejednaka moć žena i muškaraca koja je utemeljena u sistemu *patrijarhalnih kulturnih modela* i koja se često uspostavlja i održava kroz *mehanizme rodno zasnovane diskriminacije*.

Rodne nejednakosti se mogu prepoznati *na različitim nivoima* – od porodice, preko lokalne zajednice, cijele države, pa do međunarodne zajednice, odnosno globalno-svjetskog nivoa.

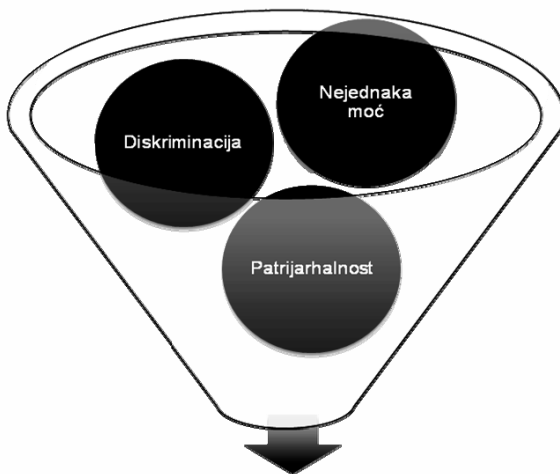
Pored toga, one se ispoljavaju *u različitim oblastima društvenog i privatnog života*, od politike, preko ekonomije, kulture do privatnih odnosa u domaćinstvu i porodici.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE NEJEDNAKOSTI

RODNE NEJEDNAKOSTI

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

KULTURNI KORIJENI RODNE NEJEDNAKOSTI

U našem društvu još uvijek preovlađuje **patrijarhalni kulturni obrazac** u kome se za žene i muškarce predviđaju različite uloge u porodici i društvu.

Prema ovom kulturnom modelu:

- muškarcima su primjerenije uloge u javnoj sferi (politici, ekonomiji),
- a ženama u privatnoj (održavanje domaćinstva, briga o djeci, starima i sl.).

Ovakav vrijednosni sistem nalazi se u korijenu brojnih rodni nejednakosti na koje smo prethodno ukazali. Ove norme se usvajaju tokom odrastanja i prenose sa jedne na drugu generaciju i sporo se mijenjaju.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE NEJEDNAKOSTI

Ključne oblasti rodne nejednakosti:

- Politička participacija
- Pristup ekonomskim resursima i ekonomska participacija
- Obrazovanje
- Domaćinstvo i porodica

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POLITIČKA PARTICIPACIJA

Političko odlučivanje predstavlja jednu od oblasti u kojoj su rodne nejednakosti najizraženije.

Muškarci i žene nemaju jednake šanse da zauzmu položaje političke moći, niti imaju jednak pristup procesu donošenja važnih političkih odluka.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POLITIČKA PARTICIPACIJA

Globalni nivo:

- Žene zauzimaju položaje šefova država samo u 17 zemalja u svijetu.
- Samo u slučaju 9 zemalja u svijetu žene bilježe učešće u parlamentima od preko 40%.
- Evropski prosjek zastupljenosti žena u parlamentu nije mnogo bolji – iznosi 22.3%.
- Samo u slučaju 9 zemalja u svijetu žene bilježe učešće u parlamentima od preko 40%.

Republika Srpska i BiH:

- Pet žena načelnica od ukupno 140 načelničke pozicije u Bosni i Hercegovini (dvije u Federaciji BiH i tri u Republici Srpskoj) (Lokalni izbori 2012)
- 16% odbornica u skupštinama opština/općinskim vijećima u BiH (Lokalni izbori 2012)

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POLITIČKA PARTICIPACIJA

UN Women: WOMEN IN POLITICS 2012

http://www.ipu.org/pdf/publications/wmnmap12_en.pdf

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

Rodne nejednakosti u smislu nejednakih *šansi za ekonomsku participaciju* i nejednak *pristup ekonomskim resursima* takođe su veoma izražene.

1. Nejednakosti u posjedovanju imovine
2. Nejednake šanse za zapošljavanje
3. Nejednakosti u pristupu i upravljanju ekonomskim aktivnostima
4. Rodna segregacija prema sektorima i zanimanjima
5. Rodni jaz u zaradama

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

1. Nejednakosti u posjedovanju imovine se manifestuju kao nejednakost u posjedovanju zemljišta, stambenog i poslovnog prostora, sredstava za proizvodnju i drugih resursa koji su značajni za obavljanje ekonomskih aktivnosti ili životni standard.

Problemi u oblasti nasljeđivanja:

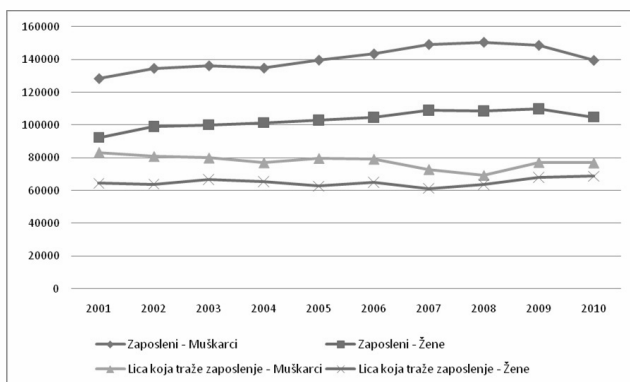
- Prema Zakonu o nasljeđivanju (član 3, Službeni glasnik RS 1/09) „Građani su pod istim uslovima ravnopravni u nasljeđivanju“, što znači da ne postoje razlike u nasljeđivanju imovine kada su u pitanju žene ili muškarci. Iza ostavioca su utvrđeni zakonski nasljedni redovi, u kojima pol nasljednika nije od značaja za nasljeđivanje.
- Kod nasljeđivanja po osnovu testamenta, ostavilac slobodno svojom voljom određuje nasljednika i nije obavezan na zakonom utvrđen princip.
- Praksa pokazuje da postoje predrasude, posebno u nerazvijenim ruralnim područjima, da imovinu nasljeđuju muška djeca ili onaj ko ostaje na imanju (najčešće muškarac). Ovo se često i dešavalo u praksi, posebno u ruralnim područjima i u prošlosti, koliko zbog nepoznavanja Zakona od strane ostavioca, toliko i zbog tradicije i predrasuda (ženska djeca udajom ili odlaskom iz kuće stiču prava u drugoj porodici).

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

Izvor: Statistički godišnjak 2011, Republički zavod za statistiku RS, 2012

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

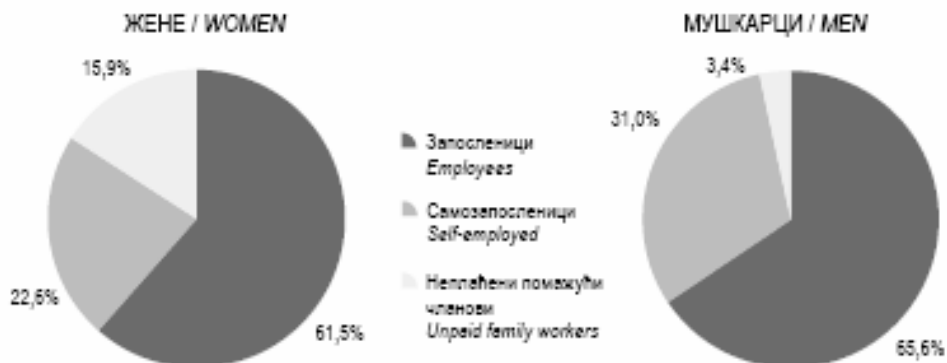
3. Nejednakosti u pristupu i upravljanju ekonomskim aktivnostima - Žene se rjeđe upuštaju u preduzetništvo, a češće nalaze u statusu pomažućih članova u porodičnom poslu koji predstavljaju neplaćenu radnu snagu i najčešće su angažovani u poljoprivrednoj proizvodnji na porodičnim gazdinstvima.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

Izvor: "Žene i muškarci u Republici Srpskoj" br. 6, Republički zavod za statistiku RS, 2012

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

GEM PODACI

- GEM (Globalni monitor poduzetnistva) Svjetski izvještaj o ženskom preduzetništvu, koji je 14. decembra 2011. godine zvanično publikovan i promovisan od strane Svjetskog GEM konzorcija. Izvještaj se zasniva na podacima prikupljenim u okviru redovnog GEM istraživanja, koje je provedeno u 2010. godini u 59 zemalja učesnica u GEM projektu, među kojima je i BiH

GEM 2010

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

4. Rodna segregacija prema sektorima i zanimanjima ispoljava se u povećanoj koncentraciji žena odnosno muškaraca u pojedinim sektorima ekonomije ili u pojedinim zanimanjima.

Zanimanja koja su tipično “muška” i ona koja su tipično “ženska”:

- Muškarci se najčešće koncentrišu u onim sektorima ekonomije u kojima se ostvaruju visoki profiti i velike zarade zaposlenih (kao što su sektori finansija, IT, komunikacija, osiguranja i sl).
- Žene se koncentrišu u nisko produktivnim sektorima usluga, odnosno takozvanoj *ekonomiji njege* (socijalni i zdravstveni rad, obrazovanje, nisko kvalifikovane usluge poput ugostiteljstva, ličnih usluga i sl.).

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

SEGREGACIJA PREMA ZANIMANJU, EU 27, 2009.

	ISCO dvocifreni kod	Zanimanje
Zanimanja „belih okovratnika“ u kojima dominiraju muškarci (20-39% zaposlenih su žene)	11	Zakonodavci i viši državni službenici
	12	Menadžeri korporacija
	21	Fizičari, matematičari, inženjeri
	24	„Drugi stručnjaci“ (npr. finansijski, biznis, socijalni rad)
	31	Fizičari, matematičari, inženjeri, stručni saradnici
Zanimanja „belih okovratnika“ u kojima dominiraju žene (61-79% zaposlenih su žene)	34	„Drugi stručni saradnici“ (npr. finansijski, biznis, socijalni rad)
	22	Stručnjaci u prirodnim i medicinskim naukama
	23	Stručnjaci u obrazovanju
	33	Saradnici u obrazovanju
Zanimanja „belih okovratnika“ u kojima izrazito dominiraju žene (80% i više zaposlenih su žene)	41	Kancelarijski službenici
	42	Službenici za rad sa klijentima
	32	Saradnici u prirodnim naukama i medicini (na primer medicinske sestre)

Izvor: Fagan, Burchell, 2002: 22.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

5. Rodni jaz u zaradama takođe je jedan oblik rodni nejednakosti na tržištu rada koji se registruje čak i u društvima poznatim po velikim postignućima u unapređivanju rodne ravnopravnosti, poput švedskog ili drugih skandinavskih zemalja.

Evropska unija: 17% u 2009. godini

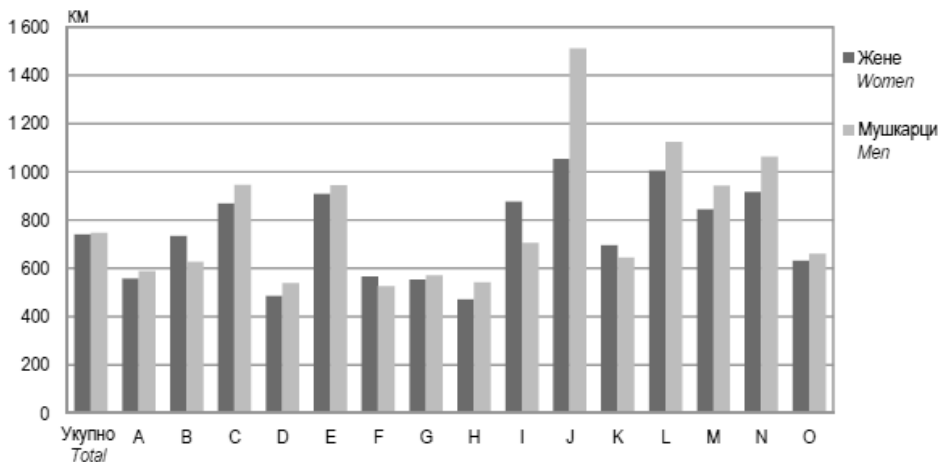
•Velike razlike: 3% Slovenija – 30% Estonija

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

Prosječne neto plate zaposlenih u poslovnim subjektima u 2010, prema područjima djelatnosti
Izvor podataka: "Žene i muškarci u Republici Srpskoj", Republički zavod za statistiku RS, 2012

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

¹ Групе подручја Класификације дјелатности (NACE Rev1.1): пољопривредне (A,B), непољопривредне (C,D,E,F), услужне (G,H), J,K,L,M,N,O,P,Q)
Groups of Sections of Classification of Activities (NACE Rev1.1): agriculture(A,B), industry (C,D,E,F), services (G,H,I,J,K,L,M,N,O,P,Q)

- A Пољопривреда, лов и шумарство / Agriculture, hunting and forestry
- B Рибарство / Fishing
- C Вађење руде и камена / Mining and quarrying
- D Прерађивачка индустрија / Manufacturing
- E Произвођачи и снабдијелачи електричном енергијом, гасом и водом / Electricity, gas and water supply
- F Грађевинарство / Construction
- G Трговина на велико и мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство / Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods
- H Хотели и ресторани / Hotels and restaurants
- I Саобраћај, складиштење и везе / Transport, storage and communication
- J Финансијско посредовање / Financial intermediation
- K Активности у вези с некретностима, изнајмљивање и пословне активности / Real estate, renting and business activities
- L Државна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање / Public administration and defense, compulsory social security
- M Образовање / Education
- N Здравствени и социјални рад / Health and social work
- O Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности / Other community, social and personal service activities

Prosječne neto plate zaposlenih u poslovnim subjektima u 2010, prema područjima djelatnosti
Izvor podataka: "Žene i muškarci u Republici Srpskoj", Republički zavod za statistiku RS, 2012

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

6. Rodno specifični rizici od siromaštva javljaju se, kao posljedica nejednakosti izraženih na tržištu rada, odnosno u pristupu i karakteristikama zaposlenosti.

• Zbog niže plaćenosti i prekida u karijeri u periodu rađanja i podizanja djece, žene najčešće imaju niže penzije od muškaraca, što ih u starosti izlaže većim rizicima od siromaštva.

• U siromaštvo češće zapadaju žene koje su samohrane majke, kao i seoske žene koje obavljaju poljoprivrednu aktivnost u okviru porodičnog gazdinstva.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OBRAZOVANJE

• Obuhvat djevojčica i dječaka osnovnim i srednjim školovanjem je izjednačen, a na fakultetskim nivoima obrazovanja bilježi se čak veće učešće mladih žena (u Republici Srpskoj učešće upisanih žena na fakultete u školskoj 2010/2011. godini je 56%).

• Od 2008. godine udio žena na magistarskim i specijalističkim studijima viši od udjela muškaraca, dok je udio muškaraca na doktorskim studijima i dalje viši od udjela žena (RZSRS, Žene i muškarci u Republici Srpskoj, 2012).

• Segregacija u srednjem i visokom obrazovanju je i dalje veoma izražena jer se devojke i mladići usmjeravaju prema različitim oblastima obrazovanja i kasnije različitim profesionalnim karijerama. (Žene i muškarci u Republici Srpskoj, RZSRS, 2012)

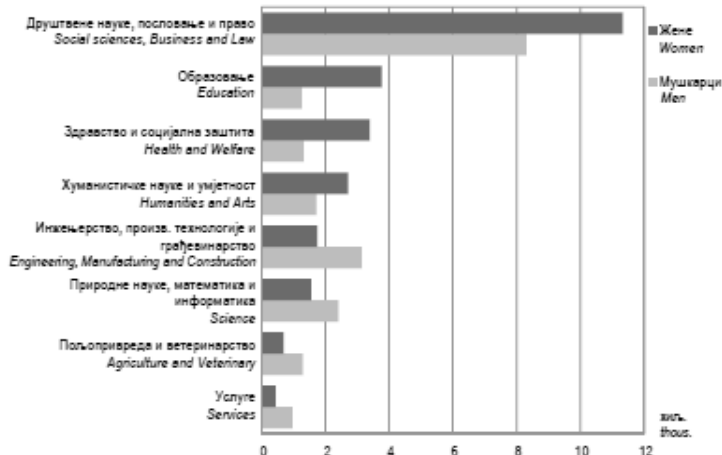
OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

SEGREGACIJA PREMA ZANIMANJU

Уписани студенти према научним областима у школској 2010/2011. години
Enrolled students by field of study in the academic year 2010/2011

Izvor: Žene i muškarci 2012, RZS RS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ODNOSI U DOMAĆINSTVU I PORODICI

Rodne nejednakosti se zapažaju i u sferi privatnih odnosa i porodičnog života. One imaju osnov u nejednakim odnosima moći i najčešće se mogu zapaziti preko:

- nejednakog pristupa novcu u domaćinstvu,
- podele neplaćenog kućnog rada i brige o djeci, i drugim članovima porodice,
- nasilja koje se najčešće vrši prema ženama.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ODNOSI U DOMAĆINSTVU I PORODICI

Jedna od ključnih nejednakosti između polova odvija se ne na poslu, već kod kuće - neplaćeni domaći rad predstavlja veoma značajnu ekonomsku kategoriju koja je još uvijek nevidljiva najvećem broju ekonomista, iako veoma mnogo utiče na svakodnevni život žena, pa i na njihove šanse na tržištu radne snage

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

KO NAJČEŠĆE OBAVLJA POSLOVE/BRINE O PORODICI U REPUBLICI SRPSKOJ?

Vrsta posla/obaveze	Ko pretežno obavlja dati posao/obavezu?			Ukupno
	Žene	Muškarci	Zajedno	
Kuvanje	93,9	3,0	3,1	100
Pranje sudova	92,0	4,5	3,5	100
Pranje veša	95,0	3,2	1,8	100
Peglanje	94,5	3,4	2,2	100
Spremanje stana, čišćenje	90,3	3,6	6,1	100
Briga o maloj djeci	76,7	3,8	19,6	100
Briga o školskim obavezama djece	73,3	9,1	17,7	100
Briga o bolesnima, starima	68,2	18,7	13,1	100

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

NASILJE U PORODICI

Od 2007. do 2011. godine, u tri sigurne kuće u Republici Srpskoj dosad je bilo zbrinuto 616 žena i 763 djece.

Od 2005. do 2011. godine, broj poziva na SOS broj za pomoć žrtvama nasilja u porodici 1264 iznosio je 20.262 poziva, od čega je 98% žrtava bilo ženskog pola.

Prema podacima MUP RS, od 2000. do 2011. godine počinjeno je 108 ubistava u porodici, od čega je 60 ubijenih žena žrtava nasilja. Pored činjenice da žene žrtve nasilja čine više od polovine ubijenih, kada su u pitanju ubistva u porodici, žene žrtve nasilja u porodici čine više od jedne trećine ukupno ubijenih lica u Republici Srpskoj.

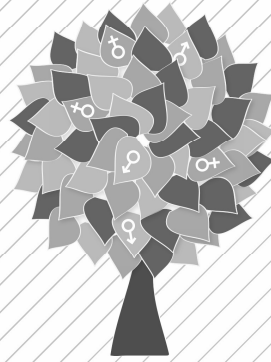
OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

TRENING – RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

DAN 2

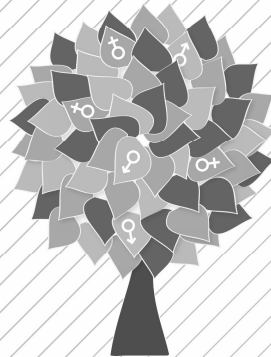

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 4: PRAĆENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU

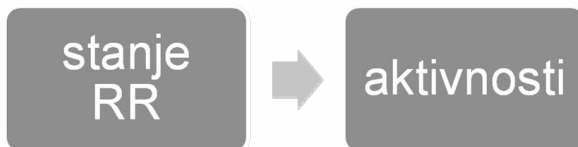
STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ZAŠTO JE VAŽNO PRATITI RR NA LOKALNOM NIVOU

Praćenje rodne ravnopravnosti je važno da bi se obezbijedili osnovni uvidi u stanje RR u lokalnoj zajednici, kako bi se na osnovu tih uvida planirale dalje aktivnosti na unapređanju politike rodne ravnopravnosti.

Nedostupnost rodno osjetljivih podataka za lokalnu zajednicu je veliki problem u planiranju politika, pa i aktivnosti civilnog društva usmjerenih na praćenje i unapređivanje tih politika.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRAĆENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Tri osnovne vrste praćenja koje bi trebalo da se sprovedu u lokalnim zajednicama:

1. Praćenje *stanja rodne ravnopravnosti* u lokalnoj zajednici
2. Praćenje *integrisanosti rodne perspektive* u lokalne institucije vlasti i politike
3. Praćenje *spровоđenja lokalnih politika i ocjena njihovog uticaja* na rodnu ravnopravnost (uključujući i rodno budžetiranje).

Praćenje daje snažne smjernice na koji način da redefinišemo politike da bismo izazvali promjene u željenom smjeru.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRAĆENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

METODOLOGIJA PRAĆENJA RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Prilikom definisanja liste indikatora, trebalo bi obratiti pažnju na nekoliko **osnovnih principa**:

1. Da *podaci* budu *uporedivi* između opština;
2. Da osnovu za praćenje stanja u najvećoj mogućoj mjeri čine *lokalne evidencije* koje su lakše dostupne;
3. Da se iz centralnih evidencija i statističkih službi preuzimaju pretežno gotovi i lako dostupni podaci, kako bi bilo lakše sprovođenje ovakve aktivnosti bez angažovanja posebnih stručnjaka/inja.

Praćenje rodne ravnopravnosti bi trebalo da se **redovno sprovodi**, po mogućnosti svake godine, ukoliko kapaciteti lokalne samouprave to dopuštaju.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INDIKATORI ZA PRAĆENJE RR

INDIKATOR	IZVOR
INDIKATORI RR	
1. Politička participacija žena	Udio žena među odbornicima lokalnih skupština
	Udio žena među nosiocima najviših položaja u lokalnoj vlasti (predsjednik skupštine + zamjenik/pomoćnik predsjednika skupštine + načelnik opštine + zamjenik/pomoćnik načelnika opštine)
2. Ekonomska participacija	Udio žena među zaposlenima
	Udio žena među nezaposlenima
	Udio žena u neaktivnoj populaciji opštine
3. Obrazovanje	Udio žena među registrovanim nosiocima gazdinstva ili među registrovanim poljoprivrednicima
	Obrazovna struktura žena i muškaraca starih 15 i više godina
	Obuhvat djece osnovnom školom prema polu
4. Socijalna zaštita	Obuhvat djece srednjom školom prema polu
	Udio osoba bez zdravstvenog osiguranja među ženama i među muškarcima
	Udio osoba bez penzijskog osiguranja među ženama i među muškarcima
	Udio korisnika novčane socijalne pomoći među ženama i među muškarcima
5. Rodne uloge u porodici	Broj prijavljenih slučajeva nasilja policiji, centru za socijalni rad
	Broj žena žrtava porodičnog nasilja kojima je pružena podrška od strane CSR i lokalnih organizacija (skloništa, savjetovališta i sl.)
	Podjela kućnih obaveza, brige o porodici
6. Socio-kulturna participacija	Nasljeđivanje imovine
	Članstvo u udruženjima, organizacijama
	Da li lokalna kulturna ponuda reprodukuje ili transformiše rodne stereotipe (žene u medijima, sportu itd.)?

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INDIKATORI ZA PRAĆENJE INTEGRISANJA RODNE PERSPEKTIVE

INDIKATOR	IZVOR
INDIKATORI GM	
1. Mehanizmi za rodnu ravnopravnost	Uspostavljeni ili ne i u kojoj formi
	Broj sastanaka tokom referentnog perioda
	Broj donesenih odluka
	Broj inicijativa koje je mehanizam predložio u toku referentnog perioda i broj prijedloga koje je usvojio parlament
2. Doprinos lokalne vlasti unapređenju rodne ravnopravnosti	Broj inicijativa preduzetih u partnerstvu sa drugim akterima u lokalnoj zajednici
	Broj posjeta/razmjena sa lokalnim mehanizmima drugih lokalnih zajednica
	Evropska povelja o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnom nivou potpisana
	Sačinjena i usvojena lokalna strategija/akcioni plan za rodnu ravnopravnost
3. Doprinos lokalnih institucija unapređenju rodne ravnopravnosti	Strategija lokalnog razvoja revidirana prema principima RR
	Strategija socijalne zaštite revidirana prema principima rodne ravnopravnosti
	Analiza budžeta izvršena sa stanovišta rodne ravnopravnosti
	Protokoli postupanja policije revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
4. Unapređenje RR kroz projekte	Protokoli postupanja CSR revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
	Protokoli postupanja Zavoda za zapošljavanje revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
	Protokoli postupanja obrazovnih institucija revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
	Protokoli postupanja zdravstvenih institucija revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA	Broj projekata lokalnih kancelarija/agencija za razvoj planiranih u skladu sa principima i ciljevima unapređenja rodne ravnopravnosti
	Broj projekata nevladinih organizacija usmjerenih na unapređenje rodne ravnopravnosti
	Struktura projekata nevladinih organizacija prema glavnom cilju/temi
	Broj projekata povezanih sa rodnom ravnopravnošću sprovedenih kroz partnerstva.

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

METODOLOGIJA PRAĆENJA RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Osnovni rezultat procesa praćenja trebalo bi da bude *Izveštaj o rodnoj ravnopravnosti* za referentnu godinu, koji bi mogao da se sastoji iz *nekoliko osnovnih cjelina*:

- Uvod
- Karakteristike konteksta
- Stanje u pogledu rodnih nejednakosti u lokalnoj zajednici
- Integrisanje RR u lokalne institucije i politike
- Zaključci
- Preporuke

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA MI MOŽEMO DA UČINIMO?

OCD mogu da djeluju na polju jačanja RR na nekoliko načina:

1. Nadziranjem / praćenjem rada lokalnih samouprava na polju rodne ravnopravnosti;
2. Potrebno je sopstvenim primjerima pokazati važnost i upotrebu izvještaja o radu i postignućima u oblasti RR;
3. Samostalnim praćenjem stanja i izradom izvještaja o stanju RR u zajednici, ukoliko lokalni mehanizmi nisu dovoljno aktivni.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

Studija slučaja: Stanje u opštinama pirot i gradu užicu

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

SOCIO-EKONOMSKI KONTEKST OPŠTINE PIROT

Opština Pirot se nalazi u regionu jugoistočne Srbije, jedan od najslabije razvijenih regiona Srbije u kojem se ukršta nekoliko važnih pokretača socijalnog isključivanja:

- privreda je slabo razvijena, sa lošom strukturom - visoko učešće poljoprivrede i radno intenzivnih privrednih grana,
- naglašeni su demografski trendovi depopulacije i starenja – opština Pirot imala u 2010. godini 7,850 stanovnika manje nego 1991. godine, prosečna starost 43.6 godina,
- a stope neaktivnosti i nezaposlenosti su daleko iznad prosjeka Srbije – opština Pirot ima viši nivo formalne zaposlenost u odnosu na nivo za cijelu Srbiju, ali su zaradne znatno niže od prosjeka za republiku i izraženija je socijalna potrošnja.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNOVNI INDIKATORI SOCIO-EKONOMSKOG KONTEKSTA U OPŠTINI PIROT

Indikator	Republika Srbija - prosek	Opština Pirot
Stopa demografskog pražnjenja u periodu 1991-2002	-	-1,25%
Stopa demografskog pražnjenja u periodu 2002-2010	-	-1,95%
Prosječna starost stanovništva	41,2	43,6
Indeks starenja	108,6	141,5
Indeks zavisnosti starog stanovništva	-	30,3
Stopa formalne zaposlenosti stanovništva radnog uzrasta (15-64)	36,2%	38,8%
Udio privatnih preduzetnika i zaposlenih kod njih u ukupnoj zaposlenosti	26,1%	23,1%
Zarade, prosjek bez poreza i doprinosa	31.733 RSD	24.572 RSD
Očekivano trajanje života za muškarce	71,1	73,4
Očekivano trajanje života za žene	76,4	76,8
Udio rashoda na obrazovanje u lokalnom budžetu	12,6%	22,3%
Udio rashoda na zdravstveni i socijalni rad u lokalnom budžetu	19,0%	37,9%

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

SOCIO-EKONOMSKI KONTEKTS OPŠTINE UŽICE

Opština Užice prema procjenama prvog stepena razvijenosti, ipak osnovni ekonomski pokazatelji ukazuju da ovaj region ostvaruje niži BDP po glavi stanovnika u odnosu na prosjek za cijelu Srbiju - 69,9% nivoa BDP ostvarenog u Srbiji:

- Demografski indikatori za Užice ukazuju da ono ima povoljnije trendove u odnosu na nerazvijena područja koja se suočavaju sa problemom demografskog pražnjenja. Prosječna starost stanovništva u je 41,4 godine.
- U Užicu se zapaža nešto viši nivo formalne zaposlenosti i zarade bez poreza i doprinosa u odnosu na prosjek za cijelu Srbiju.
- U odnosu na prosjek za Srbiju, Užice odlikuje izraženija socijalna potrošnja na zdravstveni i socijalni rad.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNOVNI INDIKATORI SOCIO-EKONOMSKOG KONTEKSTA U UŽICU

Indikator	Republika Srbija - prosek	Užice
Stopa demografskog pražnjenja u periodu 1991-2002	-	-0,17%
Stopa demografskog pražnjenja u periodu 2002-2010	-	-1,29%
Prosječna starost stanovništva	41,2	41,4
Indeks zavisnosti starog stanovništva	-	19,92
Stopa formalne zaposlenosti stanovništva radnog uzrasta (15-64)	36,2%	40,3%
Udio privatnih preduzetnika i zaposlenih kod njih u ukupnoj zaposlenosti	26,1%	23,4%
Zarade, prosjek bez poreza i doprinosa	31.733 RSD	32.746 RSD
Očekivano trajanje života za muškarce	71,1	73,3
Očekivano trajanje života za žene	76,4	78,1
Udio rashoda na obrazovanje u lokalnom budžetu	12,6%	14,9%
Udio rashoda na zdravstveni i socijalni rad u lokalnom budžetu	19,0%	55,4%

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE NEJEDNAKOSTI U POLITIČKOJ PARTICIPACIJI

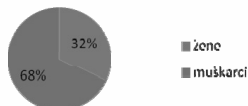
Podzastupljenost žena u zakonodavnoj i izvršnoj lokalnoj vlasti.

Podaci nakon lokalnih izbora 2012. godine

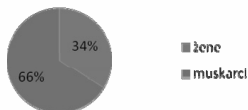
• Gradonačelnik Užice je muškarac, kao i zamjenik gradonačelnika, dok se među 11 članova gradskog Vijeća nalazila samo jedna žena.

• Predsjednik Opštine Pirot je muškarac, kao i njegov zamjenik, dok je među 7 članova Vijeća bilo samo dve žene.

Udio žena među poslanicima
Pirot

Udio žena među poslanicima
Užice

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE EKONOMSKE NEJEDNAKOSTI

Ograničenost podataka o različitim aspektima rodni ekonomskih nejednakosti predstavljaju veliku prepreku spoznavanju stvarnih razlika u ekonomskom položaju žena i muškaraca.

Užice:

- 40,9% zaposlenih žena (formalnom, nepoljoprivrednom sektoru)
- 53,4%. nezaposlenih žena
- 56,8% nezaposlenih žena bile su dugoročno nezaposlene.

Godina	Ukupan br. nezaposlenih	Žene	Učešće žena
2007	7610	4098	53,85 %
2008	6446	3587	55,65%
2009	7094	4020	56,67%
2010	5553	2967	53,43%
2011	5957	3237	54,34%

Izvor: Izveštaj NSZ filijala Užice

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE EKONOMSKE NEJEDNAKOSTI

Pirot:

- 42,8% zaposlenih žena (u formalnom, nepoljoprivrednom sektoru).
- 50,8% nezaposlenih žena
- 45,6% korisnica finansijskih mjera zapošljavanja

Domaćinstva u kojima su žene vlasnice pojedinih oblika imovine, 2010.

Domaćinstva u kojima je žena vlasnica	%	
	Centralna Srbija	Opština Pirot
kuće/stana	15.5	15.4
automobil a	13.4	5.6

Izvor: UNDP, SeConS, baza podataka iz istraživanja „Kvalitet života i zdravstveni uslovi žena u Centralnoj Srbiji, 2010.“

Brojevi gazdinstava u kojima su nosioci muškarci, odnosno žene i po veličini posjeda u 2010. godini

Sedište	Pol	Broj	Površina u ha
Pirot	muški	2642	10918.1659
	ženski	1430	3128.9097

Izvor: Uprava za trezor centrala, Sektor za praćenja i fiskalnu statistiku

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

NEJEDNAKOSTI U PRISTUPU SOCIJALNOJ ZAŠTITI

Pristup različitim oblicima socijalne zaštite djelimično predstavlja **posljedicu**, a djelimično i **uzrok** nepovoljnog ekonomskog položaja žena.

U obe opštine, prema podacima iz 2002. godine:

- Udio osoba bez škole i sa završenom samo osnovnom školom je veći među ženama nego u opštoj populaciji.
- Udio osoba sa srednjim i univerzitetskim obrazovanjem značajno je niži među ženama.

•Nejednakosti na tržištu rada jednako stvaraju osnovu za nejednakosti u pristupu socijalnom osiguranju, posebno penzijskom.

•Iako su dostupni podaci o pristupu socijalnom osiguranju na opštinskom nivou veoma ograničeni, nekoliko istraživanja ukazalo je da su socijalnim osiguranjem nedovoljno pokrivenne grupe poput seoskih žena koje se nalaze u statusu pomažućih članova poljoprivrednih domaćinstava, romska populacija i siromašno stanovništvo.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

NEJEDNAKOSTI U PORODIČNOM ŽIVOTU

Rodne nejednakosti u privatnom, porodičnom životu, najteže je posmatrati i analizirati.

Pod pretpostavkom da stanje na ovom polju u opštinama Pirot i Užice bitno ne odstupaju od stanja u Centralnoj Srbiji, dostupni podaci za ovo područje iz 2010. godine ukazuju na to da su još uvijek **dominantni patrijarhalni kulturni obrasci**:

1. Žene su u preko 80% slučajeva te koje obavljaju kućne poslove i one su najčešće zadužene za njegu i staranje o djeci i starima kao i za brigu o školskim obavezama djece.

2. U Centralnoj Srbiji svega 27.1% žena ima moć da donosi strateške odluke o raspoređivanju novca u domaćinstvu.

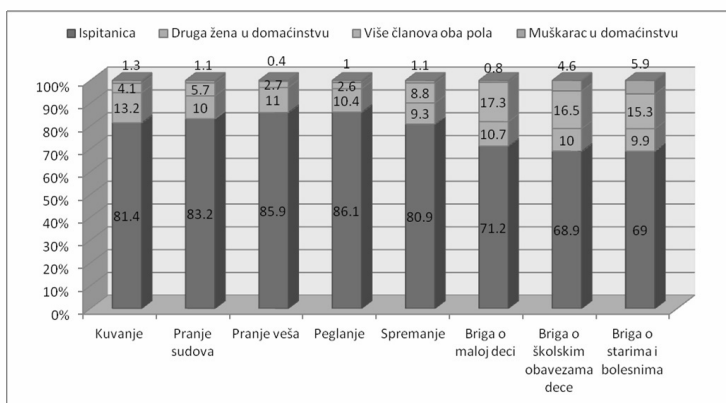
OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

NEJEDNAKOSTI U PORODIČNOM ŽIVOTU

Podjela kućnog rada i brige o članovima domaćinstva

Izvor: UNDP, SeConS, baza podataka iz istraživanja „Kvalitet života i zdravstveni uslovi žena u Centralnoj Srbiji, 2010.“

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

NEJEDNAKOSTI U PORODIČNOM ŽIVOTU

3. Nasilje važan indikator nejednakosti u porodičnom životu

Stope prevalencije opšteg porodičnog nasilja nad ženama prema regionu, u %

Stope prevalencije	Region			
	Beograd	Južna i Istočna Srbija	Šumadija i Srbija	Zapadna
Aktuelno nasilje	40.0	38.8	33.8	
Ukupno nasilje	59.0	54.2	49.3	

Izvor: UNDP, SeConS, baza podataka iz istraživanja „Kvalitet života i zdravstveni uslovi žena u Centralnoj Srbiji, 2010.“

Pirot: Tim za pomoć i podršku žrtvama nasilja u porodici je u januaru 2007. godine sproveo istraživanje koje ukazuje na to da je, od ukupno 1221 anketirane žene, 39.9% iskusilo nasilje. Od ukupnog broja, 29.9% je trpelo psihičko nasilje, 23.7% fizičko, a 14% seksualno nasilje. Takođe, 14.4% žena se izjasnilo da je pod kontrolom partnera, 10.8% oseća strah od partnera. Rezultati ankete ukazuju na to da su žene romske nacionalnosti najviše ugrožene, čak 50%.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

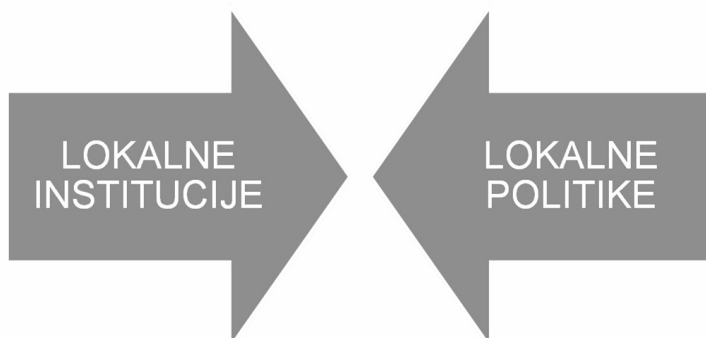
SESIJA 5: INTEGRISANJE RR U LOKALNE POLITIKE I INSTITUCIJE

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RR U INSTITUCIJE LOKALNE VLASTI

Integrisanje rodne ravnopravnosti u lokalne institucije vlasti odnosi se na to da žene, jednako kao i muškarci treba da se nalaze na položajima na kojima se planira, odlučuje, odnosno na kojima se ***upravlja lokalnom zajednicom.***

Karakteriste sistema i struktura, ne individualnih sposobnosti koje stvaraju ovakva ograničenja za žene.

„Mi žene treba same da se izborimo za svoj položaj ili funkciju... Svako treba da se bori za sebe... Ako je žena sposobna i može da obezbedi sebi položaj u preduzeću, na radnom mestu... Mislim, pitanje je kvaliteta žene, ali i obrazovanja... Ako neko ne želi da se bori za sebe, onda će ostati gde jeste“ (odbornica skupštine opštine u Južnoj Srbiji)

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PROCJENA STANJA RR U LOKALNIM INSTITUCIJAMA

- Učešće žena u političkom odlučivanju često se pogrešno poistovećuje sa zaposlenošću žena u organima lokalne samouprave.
- Iako se u organima lokalne samouprave često na listama zaposlenih može naći veći broj žena nego muškaraca, one su pretežno zaposlene na **administrativnim položajima**.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PROCJENA STANJA RR U LOKALNIM INSTITUCIJAMA

Primjeri zastupljenosti žena u organima lokalnih samouprava

- U Srbiji je, u 2011. godini, među 169 predsjednika/ca opština bilo samo 4 žene.
- U 2011. godini žene su činile tek 21,2% odbornika lokalnih skupština.
- Od 65 opština i gradova Srbije koje su bile uključene u istraživanje o zastupljenosti žena u lokalnim organima odlučivanja čak u 15 nije bilo nijedne žene u opštinskim većima, a u 25 opština i gradova registrovana je tek 1 žena u istim organima vlasti u proleće 2012. godine.

Pet žena načelnica od ukupno 140 načelničke pozicije u Bosni i Hercegovini (dvije u Federaciji BiH i tri u Republici Srpskoj) i 16% odbornica u skupštinama opština/općinskim vijećima u BiH (Lokalni izbori 2012).

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PROCJENA STANJA RR U LOKALNIM INSTITUCIJAMA

U cilju unapređivanja rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou posljednjih godina se posebna pažnja poklanja formiranju lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost.

U većini opštinskih skupština kao i pri kabinetima načelnika / načelnica formirane su komisije za RR.

Kako bi se obezbijedio kontinuitet u funkcionisanju mehanizama na lokalnom nivou, u određenom broju jedinica lokalne samouprave je u toku proces prilagođavanja opisa radnih mjesta i organizacionih rješenja na lokalnom nivou u skladu sa zahtjevima implementacije principa rodne ravnopravnosti, a sa ovim konceptom su upoznate jedinice lokalne samouprave u RS i očekuje se da veći broj otpočne navedene procese u narednom periodu.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŽELJENO STANJE RR U INSTITUCIJAMA LOKALNE VLASTI

Lokalni mehanizmi za rodnu ravnopravnost - institucionalizacija rodne ravnopravnosti u organe lokalne samouprave.

1. Komisija za ravnopravnost polova

2. Obezbijeđen kontinuitet u funkcionisanju mehanizama na lokalnom nivou – izmjene opisa poslova i organizacionih rješenja

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RR U INSTITUCIJE LOKALNE VLASTI

1. *Komisija za ravnopravnost polova*

Pored obaveza propisanih Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH, postoje i druge smjernice za rad komisija Prema OEBS dokumentu "Status i aktivnosti komisija za ravnopravnost polova na lokalnom nivou" iz 2009. godine, aktivnosti komisija treba da budu:

- Izvršiti procjenu NVO-a i ostalih aktera građanskog društva koji aktivno rade na polju ostvarenja ravnopravnosti polova u opštini i pozvati stručne predstavnike da se uključe u rad komisija za ravnopravnost polova;
- Utvrditi potrebe na polju obuke članova komisija i ključnih zvaničnika opština;
- Aktivno tražiti informacije o aktivnostima i iskustvima drugih komisija za ravnopravnost polova, naročito u pogledu stečenih iskustava i najboljih primjera iz prakse;
- Osigurati redovnu komunikaciju i suradnju s entitetskim centrima za ravnopravnost polova; i
- Izraditi strateške planove na polju ostvarenja ravnopravnosti spolova, u suradnji s entitetskim centrima za ravnopravnost polova, dostaviti odgovarajuće zahtjeve za izdvajanje budžetskih sredstava skupštinama opština, te dostaviti entitetskom centru za ravnopravnost polova godišnji izvještaj o aktivnostima u skladu s odgovarajućim smjernicama.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PROCJENA STANJA IRP U LOKALNE POLITIKE

- Prema *Analizi rada lokalnih zajednica na uvođenju principa ravnopravnosti polova u Republici Srpskoj* koju je pripremio Gender centar – Centar za jednakost i ravnopravnost polova Republike Srpske, neke od ključnih karakteristika stanja u Republici Srpskoj su sljedeće:
 - Manji broj lokalnih zajednica (oko 20% od ukupnog broja opština) je usvojio odgovarajući program mjera za unapređenje ravnopravnosti polova, u skladu sa zakonskim obavezama. Strateško planiranje, izrada planova, programa i politika u lokalnim zajednicama ne uzima u obzir procjenu uticaja na žene i muškarce (lokalno stanovništvo), niti su komisije uključene formalno u proces izrade ovih dokumenata.
 - Statistika se uglavnom ne vodi u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
 - U opštinama gdje su usvojeni posebni programi i planovi za unapređenje ravnopravnosti polova, isti uglavnom imaju minimalnu finansijsku podlogu za sprovođenje u budžetima tih opština. U rijetkim slučajevima izdvajaju se zakonom propisana minimalna sredstva za finansiranje zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici, kao i za podršku rada nevladinih organizacija. Nijedna opština ne prati efekte utroška budžetskih sredstava na ciljne grupe stanovništva, žena i muškaraca.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PROCJENA STANJA IRP U LOKALNE POLITIKE

- Prema ***Izveštaju o napretku u primjeni normativno-pravnih standarda za ravnopravnost polova u lokalnim zajednicama Republike Srpske za period 29.04.2010-29.04.2012.*** koji je pripremio Gender centar – Centar za jednakost i ravnopravnost polova Republike Srpske, ostvaren je sljedeći napredak:
 - Kao direktan rezultat zajedničkog rada na pitanjima unapređenja primjene normativno-pravnih standarda za ravnopravnost polova na lokalnom nivou, povećan je broj jedinica lokalne samouprave koje su izradile lokalne planove za unapređenje standarda za ravnopravnost polova (20% od ukupnog broja JLS), uključujući i budžete.
 - Lokalni organi vlasti preuzimaju inicijativu i obraćaju se Gender centru za stručnu i konsultativnu podršku u primjeni standarda ravnopravnosti polova i sve je veći broj onih koji su razvili primjere dobre prakse: donijeli nove ili izvršili usklađivanje postojećih normativno-pravnih akata u nadležnosti lokalnih organa vlasti kojima se uvode i unapređuju standardi ravnopravnosti polova, usvojili akcijske planove za ravnopravnost polova, uspostavili redovne aktivnosti promocije ravnopravnosti polova, uspostavili saradnju sa nevladinim organizacijama, međunarodnim organizacijama i drugim partnerima koji rade na podršci unapređenju ravnopravnosti polova.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RR U LOKALNE POLITIKE

Primjer dobre prakse:

- *Opština Nevesinje.*

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RR U LOKALNE POLITIKE

U slučaju politika rodne ravnopravnosti postoje ***dva osnovna oblika integrisanja rodne ravnopravnosti***, koja se međusobno ne isključuju:

1. Definisane posebne strategije i/ili akcionog plana za unapređivanje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou;
2. Integrisanje principa rodne ravnopravnosti u sve relevantne lokalne politike koje se operacionalizuju kroz strategije, akcione planove, mjere i pojedinačne odluke.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RR U LOKALNE POLITIKE

Ključne oblasti u kojima je važno integrirati rodnu ravnopravnost:

1. Razvoj lokalne zajednice;
2. Politika socijalne zaštite;
3. Planiranje lokalnog budžeta;
4. Planiranje prostora, infrastrukture i komunalnih usluga;
5. Planiranje kulturnog i sportskog života.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

Vježba: Procjena politika (jednog cilja i mjera) kroz rodnu perspektivu

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

**SESIJA 6: ULOGA OCD U
UNAPREĐIVANJU
INTEGRISANOSTI RODNE
PERSPEKTIVE U
LOKALNE INSTITUCIJE I
POLITIKE**

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

Predstavljajanje rezultata vježbe

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA MI MOŽEMO DA UČINIMO ZA INTEGRISANJE RR U LOKALNE INSTITUCIJE

1. Uticaj na lokalnu samoupravu, lokalne institucije - obezbijedite uvođenje principa rodne ravnopravnosti u njihov rad. Kroz saradnju i zajednički rad mogu se prenijeti prednosti rodne perspektive.
2. Lobiranje za osnivanje lokalnih mehanizama ukoliko u Vašoj lokalnoj zajednici ne postoji neki od mehanizama za rodnu ravnopravnost.
3. Lobirajte za izmjene poslovnika kojima se definiše struktura timova u postojećim tijelima za rodnu ravnopravnost.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA MI MOŽEMO DA UČINIMO ZA INTEGRISANJE RR U LOKALNE INSTITUCIJE

4. Lobiranje na republičkom nivou - da se pošalje preporuka opštinama da izvrše promjene pravilnika koje će omogućiti da bar jedan od članova bude iz zajednice stručnjaka i civilnog društva u lokalnim odborima.
5. Pružiti podršku lokalnim mehanizmima i ojačati njihove kapacitete i unaprijediti znanja o integrisanoj rodnoj ravnopravnosti u lokalne politike i mjere.
6. Uraditi malo istraživanje koje će pokazati/dokazati stanje i potrebe u Vašoj lokalnoj zajednici i tako pomoći lokalnom mehanizmu da bolje planira i radi.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA MI MOŽEMO DA UČINIMO ZA IRP U LOKALNE POLITIKE

1. Vršiti pritisak da Vas uključuju u izradu svih strategija u lokalnoj zajednici ili pratite kada se organizuju javne rasprave i uključite se u komentarisanje.
2. Pokušajte da date komentare na odluke i strategije prije usvajanja da bi bile definisane tako da doprinose unapređenju rodne ravnopravnosti.
3. Redovno obavještavate o onome što vi radite, a odnosi se na realizaciju lokalnih strategija i akcionih planova.
4. Lobirajte da se stvaraju lokalna partnerstva između OCD i institucija i lokalne administracije na izradi strategija i akcionih planova, ali i realizaciji zajedničkih aktivnosti.
5. Partnerstvo ili koalicija sa više OCD za unapređenje rodne ravnopravnosti u vašoj lokalnoj zajednici.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

Diskusija: Mogući oblici djelovanja OCD

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

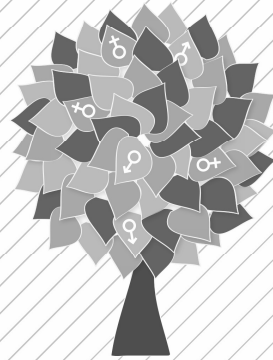
TRENING – RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

DAN 2

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

SESIJA 7: ZAGOVARANJE ZA RR NA LOKALNOM NIVOU

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA JE JAVNO ZASTUPANJE?

Javno zastupanje je politički proces kojim grupe ili pojedinci mogu da utiču na donosiocce odluka ili na javnu politiku u cilju postizanja trajnih i pozitivnih promena unutar određenih oblasti.

- **Glavni akteri** za javno zastupanje: NVO, istraživački instituti, univerzitetai itd.
- **Ciljna publika**: donosioci odluka, lideri, kreatori politika, ljudi na položaju/koji imaju uticaj.
- **Indikatori uspeha**: politike, primjena politika, zakoni i prakse koji doprinose poboljšanju položaja žena (usvojeni, ukinuti, izmijenjeni, dopunjeni, primijenjene prakse).

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Javno zastupanje je akt ili proces podrške određenoj temi ili rješenju problema. Kampanja javnog zastupanja je skup usmjerenih aktivnosti u podršci nekoj temi ili rješenju problema.

Mi zastupamo odabrane teme, jer želimo da:

- *Gradimo podršku za tu temu ili rješenje problema;*
- *Utičemo na druge da je podržavaju; ili*
- *Pokušavamo da utičemo ili mijenjamo zakone koji utiču na nju.*

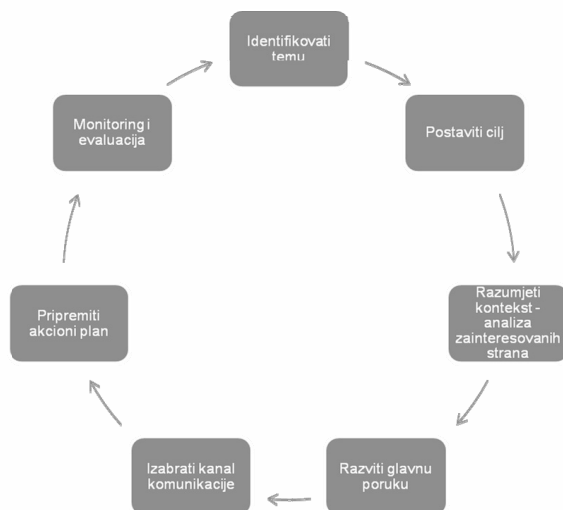
IPPF Advocacy Guide

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

FAZE PROCESA JAVNOG ZAGOVARANJA

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

1. Identifikovati teme – Šta predstavlja problem? Šta je potrebno promijeniti?

- Identifikacija i definicija problema
- Prikupiti podatke koji ukazuju na to da je dati problem od šireg značaja
- Analiza postojećih politika - zakona, programa, politika i procedura
- Definicija preporuka kojima će se poboljšati politika kao i mjere za bolju primjenu

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Sljedeći spisak pitanja može vam pomoći prilikom analiziranja nekog zakona ili politike:

1. Ko ima koristi od ovog zakona ili politike (ako uopšte)?
2. Ko gubi (ako takvih ima)?
3. Koje će biti posljedice primjene ovog zakona ili politike kroz pet godina?
4. Na koji način ovaj zakon ili politika utiču na marginalizovane grupe?
5. Da li je ovo nešto što će i obični ljudi razumjeti?
6. Ko podržava ovu politiku ili zakon i zašto?
7. Kako je ovo pitanje uopšte postalo zanimljivo za donosiocce odluka?
8. Koliki su troškovi sprovođenja određene politike ili zakonskog akta?
9. Da li se oni mogu sprovesti? Ako mogu, ko će ih sprovesti i kako?
10. Kakva kazna slijedi ako se ovaj zakon ili politika ne poštuju?
11. Da li je zakon ili politika u skladu sa zakonima o ljudskim pravima i/ili ustavom zemlje?

Literatura: Adaptirano iz Obuka za transformacije, Knjiga 4, Eni Houp (Annie Hope) i Seli Timel (Sally Timmel), Mango Press, Zimbabve, 2000.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

2. Postavljanje cilja – dugoročni rezultat koji se želi podstići, tačnije, vizija promjena politika, programa ili raspodjele sredstava.

- Definicija dugoročnog cilj
- Definicija specifičnih (kratkoročnih) ciljeva koji mogu da se svode na konkretne zadatke

Nije poželjno definisati veoma visoke ciljeve koje je teško ostvariti, već je strateški bolje težiti malim, ali ostvarivim ciljevima.

Pri postavljanju zadataka važni faktori na koje treba obratiti pažnju su organizacioni i individualni resursi, kao i mogućnosti za uticaj unutar šire zajednice.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Cilj treba da bude PAMETAN (SMART). SMART je skup kriterijuma koji se koriste kako bi definisali zadaci

S (specific)	određen	Šta želite da postignete?
M (measurable)	mjerljiv	Kako ćete znati kada ste ih postigli?
A (achievable)	dostižan	Da li je moguće postići to imajući u vidu resurse i vrijeme?
R (realistic)	realan	Da li su zadaci realni i odgovarajući?
T (time-bound)	vremenski ograničen	Do kada želite da dostignete cilj?

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

3. Analiza zainteresovanih strana (stakeholder analysis) - ključni dio procesa javnog zagovaranja čiji je cilj da se identifikuju akteri, kako bi se kasnije definisala strategija zagovaranja koja može da ima najveći uticaj.

Ključne grupe zainteresovanih strana su:

- *Ciljna grupa* – donosioci odluka, ljudi od uticaja nad donosiocima odluka
- *Krajnji korisnici* – ljudi za koje se zagovara, oni koji očekuju pomoć od zagovaranja
- *Saradnici* – oni koji dijele i zalažu se za iste ciljeve
- *Protivnici* – oni koji se protive postavljenim ciljevima ili pokušavaju da zaustave željene promjene

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Primjeri pitanja koja možete da postavite kako biste definisali ciljnu publiku:

- Koji akteri su uključeni u pitanja rodne ravnopravnosti u lokalnoj samoupravi?
- Ko ima moć da donosi odluke u okviru izabrane oblasti?
- Ko ima korist od cilja javnog zastupanja i kakav uticaj oni imaju na donosiocima odluka?
- Koje interese imaju donosioci odluka?
- U kojem okruženju se odvija rad donosilaca odluka i sa kojim preprekama se oni suočavaju?
- Ko odlučuje o distribuciji finansijskih sredstava?

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

4. Razvijanje glavne poruke

Poruka treba da bude:

- jednostavna, direktna, ubjedljiva, koncizna i dosljedna;
- prilagođena ciljnoj publici;
- sadrži precizne podatke i činjenice.

Ključni elementi za kreiranje poruke su:

- Sadržaj
- Jezik
- Pošiljalac
- Vrijeme i mjesto
- Kanali komunikacije

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

5. Izabrati alate – kanale komunikacije

Postoje različiti načini za prenošenje poruka:

- sastanci licem u lice,
- plakati, leci, bilbord reklame,
- TV i radio,
- potpisivanje peticija,
- ulične predstave ili izložbe,
- javni protesti,
- debate,
- saopštenja za javnost, konferencije za medije,
- politički forumi,
- tribine,
- brošure, pisma...

© 3poD * www.ClipartOf.com/16426

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Kampanje su najuspješnije kada:

- je kampanja usmjerena ka motivaciji, a ne obrazovanju,
- su ciljevi jednostavno definisani,
- su ciljevi realni,
- postoje jednostavne akcije koje publika/javnost može da preduzme,
- publika može da se uključi u brojne aktivnosti,
- se cijela organizacija angažuje u kampanji,
- je pristup kreativan, inovativan i lako razumljiv,
- je kampanja podržana od šire lokalne zajednice, drugih grupa i CSO,
- su mediji uključeni i prosljeđuju poruku,
- je cilj takav da možete da pričate iz svojih iskustava,
- će promjene dovesti do poboljšanja kvaliteta života ljudi.

Intrac – advocacy and campaigning 2008

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

6. Pripremiti akcioni plan

Akcioni plan javnog zastupanja mora da sadrži **nekoliko komponenata**:

- 1) identifikaciju **aktivnosti** potrebnih za ostvarivanje zadataka javnog zastupanja,
- 2) procjene **resursa** potrebnih za realizaciju aktivnosti – finansijski, ljudski, materijalni ili sl.,
- 3) odrediti **odgovorne osobe** za svaku od aktivnosti,
- 4) odrediti **rok i vrijeme** potrebno za realizaciju aktivnosti.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

7. Monitoring i evaluacija - važna je za ocjenu dostignutih promjena i efikasnosti strategija zagovaranja.

Aktivnosti mogu da se procijene kroz **različite indikatore**:

- vrijeme, resursi, osoblje koje je upotrebljeno za aktivnosti,
- količina održanih sastanka, posjeta i napisanih izvještaja,
- rezultat aktivnosti – medijske emisije, debate u lokalnoj samoupravi, promjene u politici i praksi itd.,
- uticaj zadataka tj. efekat na promene politika nastale kroz javno zagovaranje.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

JAVNO ZASTUPANJE U LOKALNOJ ZAJEDNICI ZA POBOLJŠANJE
POLOŽAJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA

http://issuu.com/gradjanskeinicijative/docs/javno_zastupanje_u_lokalnoj_zajednici_za_pobolj

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

Vježba: Izrada plana zastupanja

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

EVALUACIJA I ZATVARANJE OBUKE

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

305(497.6)

RODNA ravnopravnost na lokalnom nivou : program
i materijal za obuku / [autor/ke Marija Babović... [et al.] ; Olivera
Vuković (urednica)]. – Београд : SeConS – Група за развојну
иницијативу ; Ванја Лука : Развојна агенција Еда, 2013 (Београд :
Dosije studio). – 77 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 200.

ISBN 978-86-89515-01-5 (SeConS)

1. Бабовић, Марија [аутор]

а) Родна равноправност – Локалне заједнице

COBISS.SR-ID 196878860

 VESTA

forum
syd

SeConS
grupa za razvojnu Inicijativu